

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 312. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358008336/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

en Kunstnerroman, saa maatte dog overmaade meget Andet end Kunst komme paa Tale i Bogen Goethe savnede et vægtigt Indhold i den, og det Kunstneriske kom til at tage sig ud som en mislykket Bestræbelse der var imidlertid mange smukke Solnedgange deri.» Endnu langt skarpere og mere gennemtrængende er dog Carolines egen Dom. Hun skriver: «Om første Del kun saa meget, at jeg bestandig er tvivlrædig, om Tieck ikke i *Sternbald* med Forsæt har villet skildre Kærligheden til Kunst som noget ganske Ufrugtbart hos Helten ligesom den er det hos Wilhelm Meister, men i saa Fald findes aabenbart en anden Mangel — der turde da være for lidet Menneskeligt i Bogen. Den anden Del har ikke givet mig noget Lys desangaaende. Der er samme Ubestemthed, samme Mangel paa gennemgribende Kraft — man haaber bestandig paa noget Afgørende, paa at man et eller andet Sted vil se Frants gøre et betydeligt Fremskridt. Gør han det? Her er atter mange smukke Solopgange og Foraarsstemninger; Dag og Nat veksler flittigt, Sol, Maane og Stjerner stiger op, Fuglene synger; alt dette er meget nydeligt, men dog tomt, og hvilken smaalig Vekslen af Stemninger og Følelser i *Sternbald*, smaaligt fremstillet! Af Vers er der næsten allfor mange, og de færre saa løst ind og ud af hinanden som de sammenknyttede Historier og Begivenheder, i hvilke der tilmed findes mange svage Spor af al Slags Efterligning.»

Men naar der ikke er nogen Handling i denne Bog, hvad handler den da om? Først indeholder den Kunstbetragtning, dernæst Naturbetragtning.

Først møder vi uendelige Grublerier og Læresætninger om Kunst og Poesi, gennemtrukne med udvandede lyriske Digte, der alle ligner hinanden paa et Haar. Et enkelt stort Digt om Arion udmærker sig blandt Bunken og betegner Bogens Aand. Alle de tre romantiske Høvdinge A. W. Schlegel, Tieck og Novalis har forherliget Arion. P. L. Møller forherligede ham senere paa Dansk. Det er forstaaeligt, hvor stærkt Sagnet om Digteren som Naturens Herre, begejstrende selv Havuhyrerne, baaren af Delfiner, uanfægtelig, uovervindelig og tilsidst udødelig i Mindet, maatte røre Romantikernes Hjerter. Arion var jo deres Symbol, deres Helt. Al deres Poesi er i visse Maader kun Forsøg paa at udlægge Sagnet om Arion, og hvad er efter dem vel alle de Ekko- og Efterklangsbøger andet, der forherliger Digtene, Kunstnere, Skuespillere, Trubadurer, heltmodige og uimodstaaelige

Tenorer! Narcissus burde være Titelbilledet for alle den Art Bøger.

Indholdet her er da i Virkeligheden kun forslidte Gendrivelse af den forslidte Indvending mod Kunsten, at den ikke er nyttig; trivial Forklaring af, at Kunsten bør være national, «da vi nu engang ikke er Italiener, og en Italiener aldrig vil føle tysk», endelig Hymner til Albrecht Dürer; det er endog i Beundringen for ham, at de to Elskende første Gang mødes, som Werther og Lotte i Begejstringen for Klopstock. Det er Stemninger som dem, der hos os kommer til Orde i Sibberns første *Gabrielis* og i Oehlenschlägers *Correggio*. Visse bestemte Træk af *Correggio* er endogsaa forud givne her, f. Eks. det Motiv, at Kunstneren i Madonnabilledet fremstiller sin egen Hustru og endydermere hans Sorg over at skulle skilles ved sin Frembringelse. En lang Ordsymfoni til Ære for Strassburger-Dom følges af bitre Sidehug til «de umodne raa Stenmæsser i Milano og Pisa og den usammenhængende Bygning, Domen i Lucca». Her er fremdeles Begejstring for Till Uglspil, som i de satiriske Literaturkomedier for Hans Wurst, fordi disse Herrer menes at repræsentere Fantasi og Ironi, og her er Beundring for den Dürerske Hjort med Korset mellem Takkerne og for den «sande, fromme og rørende» Maade, hvorpaa Ridderen foran den strækker sine Ben. Dette Billede er visseligt dejligt og naivt, men latterligt er det at se det godtgjort, at af alle de Maader, hvorpaa en Knælendes Ben kan anbringes, er denne Maade at strække dem paa dog den aller kristeligste.

Atter og atter kommer den Tanke tilbage, at al sand Kunst maa være allegorisk, det vil sige marvløs og blodløs. De fleste af Digtene er Allegorier, Hoveddigtet er en lang Allegori om Fantasmus, uden Gnist af Fantasi i elendige Vers:

Den lunefulde Fantasmus,
en underlig Olding,
følger stedse sit taabelige Lune.
Nu har de bundet ham fast
for at han skal lade sine Narrestreger fare,
ikke forstyrre fornuftig Tænkning,
ikke lede arme Mennesker vild o. s. v.

Vi har Mindelser af denne Spot over de prosaiske Menneskers Udfald imod Fantasiens rundtomkring i Andersens Æventyr.